

Het kweken van vechtmachines

Wat gebeurt er met het menselijke brein als het wordt onderworpen aan een militaire training; dat vormt de kern van Stanley Kubricks *FULL METAL JACKET*, waarvan de eerste veertig minuten worden gewijd aan het mariniersopleidingskamp in Parris Island. Ik ben zelf een oud-leerling van Parris Island. In 1963 zeiden ze ons dat ze er voor zouden zorgen dat we trots zouden zijn dat we mariniers waren en trouw aan elkaar. Ze zeiden ook dat we onverschillig en afkerig zouden worden tegenover de buitenwereld, dat we ons zouden schamen om 'slappe burgerhap' te zijn. En vervolgens maakten ze waar wat ze zeiden.

Clint Eastwoods *HEARTBREAK RIDGE* gaat stilzwijgend voorbij aan wat er in je hoofd gebeurt als je tot marinier wordt opgeleid en legt de nadruk op hoe die opleiding eist dat alle banden met burgers en in het bijzonder vrouwen worden opgegeven. Eastwoods uitbeelding van de gescheiden sergeant, voor de toeschouwer een voorbeeld om te bewonderen en na te volgen, is de gebruikelijke halfkomische 'ruigste, gemeenste, doortraptste hoerenloper en whiskyzuiper van de hele (eenheid naar keuze in te vullen)'. De film ademt een milde geest van instemming. *FULL METAL JACKET* (waarvan het scenario in samenwerking met Michael Herr werd geschreven) is daarentegen de eerste film die laat zien welke gruwelen het logische gevolg zijn van het bewust produceren van moordmachines. Kubricks ongevormde, haast karakterloze tieners worden onafwendbaar tot kleine, beklemmende, in moordzuchtige afzondering levende groepjes omgevormd, eerst door het sadistisch regime in het kamp en vervolgens door de oorlog.

Maar het scenario van Michael Herr verwaarloost de onderdrukking in het opleidingskamp en concentreert zich op scheldpartijen en absurd gewelddadige seksuele en homoseksuele grofheden. Verworpen seksualiteit en vrouwenhaat worden gezien als de belangrijkste bestanddelen in het kweken van infanteristen. Die zijn zeker van belang, maar onderdrukking en angst tellen zwaarder. De gedwongen dienstplicht tijdens de Vietnamoorlog maakte het vrijwel onmogelijk aan dit regime te ontsnappen. En eenmaal in het opleidingskamp was niet aan de gevolgen te ontkomen.

Het regime in een opleidingskamp komt niet uit de lucht vallen: alles is zorgvuldig gepland, zodat een bepaalde mentaliteitsverandering van de jongens die het kamp doorlopen gegarandeerd is. De instructeurs van het korps mariniers worden zo gedrild dat zelfs de manier waarop ze beledigingen uitdelen is ingestudeerd. Ik heb een keer gehoord hoe een klas instructeurs (ook zij worden 'gekweekt') werd geleerd hoe ze 'hog', een van de mindere grofheden, op de correcte zuidelijke manier ('hawg') moesten uitspreken. Als na deze trainingsprogramma's nog menselijkheid en individualiteit restten, werden de programma's aangepast totdat daar echt niets meer van overbleef.

De vernederingen gaan door als Kubrick de troepen volgt, een oorlog in die ze koud laat, hun toevlucht zoekend in een afstomping die veel weg heeft van 'high' zijn. Ze maken geintjes over het gevaar en over de dood van hun vijanden, hun kameraden en zichzelf. De film is een verhandeling vol zwarte humor over hoe je 'dapper' moet zijn als het je allemaal geen donder meer kan schelen. Als aan het eind een vrouwelijke vijandige 'spleetoog' hun griezelige macho-gedrag belachelijk maakt, zijn ze te ver heen om het te snappen. De film eindigt met een nachtelijke scène van mariniers die door een brandende stad trekken, terwijl ze het Mickey Mouse Clublied zingen. Na alles wat ze hebben doorstaan zijn ze te beneveld door hun stompzinnige kliekjesgeest om iets anders te zijn dan Mickey Mouse. (Hoe indringend dit sardonische beeld ook is, het laat – evenmin als de rest van de film – op geen enkele wijze doorschemeren dat het juist deze 'muisketiers' waren, die een paar maanden na het Tet-offensief de aanstichters zouden worden van een opstand in de mariniersgevangenis in Da Nang, noch dat hun mui-terijen en de toenemende gevallen van *fragging* – het neerschieten van officieren – zo rond 1971 het hele leger tot de rand van een totale des-integratie zouden leiden.)

FULL METAL JACKET laat ons de gruwelen zien, wanneer er geen gruwelen lijken te zijn. Zoals indertijd met generaal Jack Ripper in DR. STRANGELOVE en nu met Private Joker in FULL METAL JACKET, toont Kubrick hoe het kwaad ontstaat in personen die zo lachwekkend en onbetekenend zijn, dat ze in het niet lijken te vallen bij de monsterachtigheden die ze begaan. Voor hem is de Amerikaanse cultuur zo iets als een algemeen geworden geval Eichmann: de armzalige kleine partjes mensheid die achter het kwaad schuilen dat geschiedenis maakt, blijken saai en middelmatige mannetjes te zijn. Zo gaat Kubricks wereld ten onder: niet met een knal, maar met gegiechel. Dit zou wel eens de film kunnen zijn die Amerika op dit moment nodig heeft.

Now the planes roar down the beach, spitting bullets. Crouched by his protecting

sandbags, Groshon has split seconds to decide whether the raid should be filmed.

On another section of the beach, Sergeant Haber films action under cover of rifle fire.

His helmet net subdues the sun's glare, lessens the chances of attracting a sniper.

Here is action in Cassino. Allied troops are driving ahead—and some are dying—behind massed artillery and tanks. The enemy resisted, but the advance went on. Soon the Fifth made contact with the Anzio beachhead troops; the two forces merged.

